

כך, ככל שהתקרב המיבחן, גברו הספקות גם לגבי קורהגנה השלישי. ממשלת ישראל מצאה את עצמה, לפתע — חשופה לגמרי. ערפילי האשליה והאגדות התנדפו. די היה בכמה מילים של גמאל עבד-אל-נאצר כדי להביא את כל המדיניות של ממשלת גולדה מאיר לידי התמוטטות גמורה.

תלות מוחלטת באמריקה

כך מצאה את עצמה ממשלת ישראל פנים-אל-פנים עם מציאות, שאיתה לא רצתה לראות במשך שלוש שנים, חרף אוהרות גישות מצד אנשים פקוחי-עין (שנקראו "תבוטנים").

מציאות זו אומרת:

● אחרי שהצבא הסובייטי התבסס במרחב — במידה רבה הודות לשגיאות ממשלת-ישראל, כגון הפצצת עומק מצריים — הפכה ישראל תלויה לחלוטין בארצות-הברית.

● אין ישראל יכולה להרשות לעצמה חילוקי-דיעות חריפים עם ארצות-הברית, העולמים לסכן את זרם הכסף והנשק, שהם עתה חיוניים לעצם קיום ישראל.

● השגת הסדר-שלום במרחב היא יעד ממדרגה ראשונה של ממשלת ארצות-הברית. היא רוצה למנוע התבססות יחידות סובייטיות נוספות במצריים (וגם בסוריה), וגם למנוע עימות ישראל-סובייטי שיעמיד את אמריקה בפני הברירה להפקיר את ישראל או להסתכן בעימות גרעיני עולמי.

● במצב זה אין לישראל שום אפשרות אלא להיענות לדרישות האמריקאיות — בידועה כי ארצות-הברית אינה דורשת מישראל דבר שאינה יכולה לקבלו.

התחכמות או מדיניות

אילו היתה ממשלת-ישראל מסוגלת לחשוב מראש, לשקול בקור-רוח את הנתונים ולהסיק מסקנות, היא היתה מעריכה מציאות זו כנועה מזמן, ומגישה תוכנית-שלום משלה.

אולם ממשלה זו חיה מן היר אל הפה, מהיום למחר.

בגלל הרכבה, ובגלל תכונות אישיותם של גולדה מאיר ורוב עמיתיה, איז היא יכולה לערוך חשבון לטחן ארוך. במקום חשבון כזה, באו הצדקות הרגשיות של גולדה, המלל של אבא אבן, האילתורים של משה דיין והמליצות הנבוכות של ישראל גלילי ושמעון פרס, בתוספת החזון המיסטי של מנחם בגין ועזר וייצמן.

הקו היחיד שהממשלה הזאת היתה מסוגלת לנקוט בו היה קו של התחכמויות, של תחבולות קטנות.

גם השבוע התנהלו הדיונים על רמה זו — איך לתת תשובה שתיראה כמו "כן", בעוד שהכוונה היא "לא".

אך למעשה נפלה ההכרעה מזמן — מבלי שהממשלה הרגישה בכך.

אונס הדרגתי

יסויה-חיים מלמד שקורבן של סחיטה חורץ את גורלו ברגע שהוא צענה לדרושה הראשונה של הסחטן — ולוא גם בתשלום אגורה אחת. הוא הדין לגבי קורבן של אונס. המיבחן בא כאשר בוצע האונס הקטן הראשון. היתה זה לגבי קבלת



מנחם בגין: על אכזו ועל חמחו

משה דיין: הוא יפקד על הנסיגה

החלטת מועצת-הביטחון מס' 242 — ההחלטה המפורסמת מן ה-22 בנובמבר 1967.

אחרי שמצריים וירדן קיבלו את ההחלטה — גם או בלי הסתייגות כלשהי — גבר הלחץ האמריקאי על ישראל להסכים אף היא.

האמת היא שממשלת-ישראל מתנגדת בחריפות ובאופן מוחלט להחייב לטה זו, שפירושה נסיגה "משטחים כבושים".

החיכוך על נוסח זה הוא בין אותם הסבורים שפירושו נסיגה מכל השטחים, ובין אותם הסבורים שפירושו נסיגה כי מעט מכל השטחים. אפילו האמריקאים אינם מוכנים לקבל את המפה של הפלג המתון ביותר בממשלת-ישראל — זה הרוצה לספק "רק" את הגולן, איזור ירושלים ושארם-אל-שייך.

ההתנגדות הטוטאלית של הממשלה להחלטה לא נשתנתה. אולם נוכח הלחץ האמריקאי התחיל אונס הדרגתי.

תחילה קיבל השגריר יוסף תקוע את ההחלטה "על תנאי", בצורה של "כן-אביל-לא". אחר-כך בא אבא אבן וקיבל אותה בחצי פה. לבסוף באה גולדה מאיר וקיבלה את ההחלטה בנוסח שנתפרש כח"ל קבלתה הגמורה.

כל זה הוסבר כתימורונים של "הסברה", כדי להשפיע על "דעת-הקהל העולמית". אך למעשה היתה זאת כניעה פשוטה ללחץ אמריקאי, שאי-אפשר היה לעמוד בפניו.

מה שקורה עתה לגבי תוכנית רוג'רס מס' 2 דומה לתהליך זה. שוב מתנגדת הממשלה לגמרי. שוב מופעל עליה לחץ אמריקאי, אחרי הסכמת הערבים.

שוב מתחילה הכניעה ללחץ, במסחה של "תימרון", לצורכי "הסברה", כדי להשפיע על "דעת-הקהל העולמית".

ההצדקה המחוכמת היא: נעמיד פנים כאילו אנחנו מסכימים, אחר-כך נחבל בכיצוע, ואולי לא ייצא מזה כלום.

ושוב נקשרת בכך האשליה: עבד-אל-נאצר הסכים רק כתחבולה, הוא עצמו יחבל בתוכנית. עיתוני ישראל מטפחים אשלייה זו, שהם זקוקים לה כנרדמן לסם.

השלייה-עצמית אחרת היא שאפשר להסכים לתוכנית רוג'רס מס' 2, מבלי להסכים לתוכנית מס' 1. כלומר: להסכים לתוכנית נוהלית, שבאה להחיות את שליחות יארינג ולכוון הפסקת-אש מוגבלת, מבלי להסכים לתוכנית המפורטת של ההסדר, שהוצעה על-ידי ויליאם רוג'רס בדצמבר 1968.

האמת הפשוטה היא שאותן הנסיבות המכריחות את ממשלת-ישראל להסכים להחלטת מועצת-הביטחון ולתוכנית רוג'רס מס' 2, יכריחו אותה לקבל גם את שאר פרטי ההסדר האמריקאי-סובייטי, כפי שיתגבש בחודשים הקרובים.

רוצים להיאנס

אילו היה הסדר זה מסכן את קיום ישראל או את ביטחונה — היה זה אסון לאומי. אולם האמת היא שתוכנית רוג'רס מספקת את הצרכים החיוניים של ביטחון ישראל, והיא כשלעצמה תוכנית חיובית הראויה להתקבל גם בזכות עצמה — אם יגובשו הפרטים בהמשך המשאיות-מתן בצורה הנאותה.

האסון הוא אחר: כי באותו מחיר יכלה ישראל לקנות, לפני שלוש שנים וגם לפני שנה, הסדר-שלום ישיר עם הערבים, שערכו הנפשי והמדיני גדול יותר לאין ערוך.

בגלל עיוורונן הנורא של ממשלות אשכול וגולדה, על כל חבריהן, הוחמצה הזדמנות זו. המחיר עלה, אך טיב הסחורה יהיה הרבה יותר נחות.

התוצאות של אונס דומות לתוצאות של יחסי-אהבה — אך יש הבדל מסיים במישקע הרגשי.

אולם כמה וכמה אנשים בצמרת המדינה סבורים שדווקא דרך האונס היא הטובה ביותר. לדעתם, אין לממשלות מצריים וישראל כאחת כל אפשרות פסיכולוגית ופוליטית להסכים להסדר-שלום בדרך אחרת. זו גם זו זקוקה לאלביני של "כניעה ללחץ" כדי להתגבר על היסודות הקיצוניים בארצה — האחים המוסלמיים והאחים היהודיים.

"בעצם כולם רוצים להיאנס", אמר בחיוך איש מרכזי בירושלים. "פשוט אי-אפשר להגיע לתכלית בשום דרך אחרת."